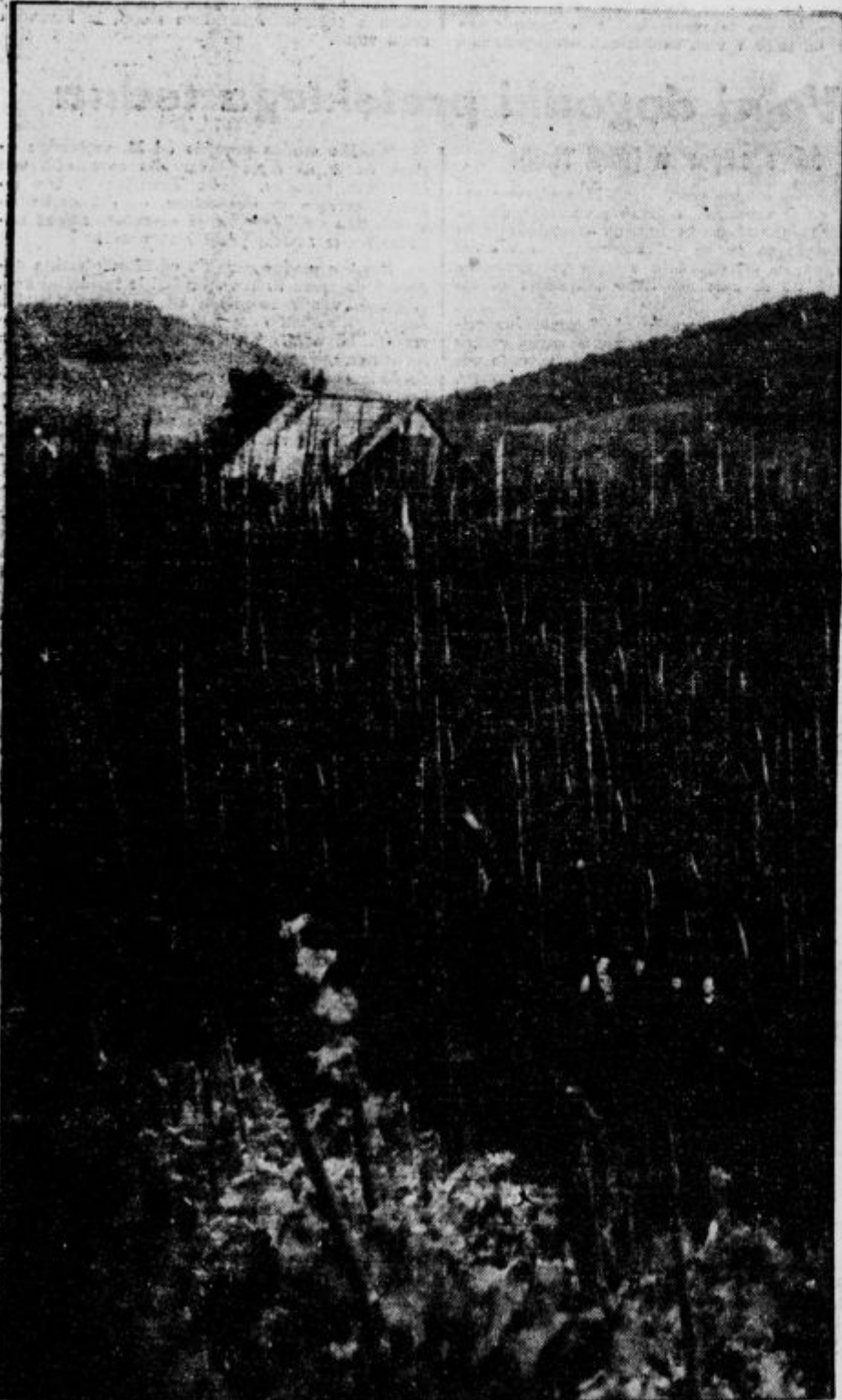

Domoljub

V Ljubljani 6. oktobra 1943

56. Štev. 38

„Slovenec koledar“
v vsako hišo!

Vinske gorice čakajo

«Ko kuješ svoj značaj»

»Mi smo gospodje!«

Kako klavern je danes svet! Tako je na svetu, da bi se morali sami sebi smiliti, ko bi spoznali svojo revščino v vsej nagoti. Pa ne! Danes krivi preroki brezverskega komunizma po svetu razširjajo nauk o svobodi. Sami so si naredili lepo zvonečo ime »Osvobodilne fronte«, ki naj tudi med slovenskim narodom razširja »svobodo«. Zlasti spočetka so marsikoga pridobili s to lepo besedo, kaj bi ga ne, ko pa vsakdo tako hrepeni po tem, da bi bil gospod, ki mu nikomur ni treba biti pokoren. Vsi lenuhi drve za njimi, ki tako oznanjajo, ker si mislijo, da potem ne bo treba nič več delati. Vsi grabeži in požeruhi so z njimi, misleč da si bodo tako pridobili pravico jemati in žeti, kjer niso sejali. Sproščene so vse strasti slabe človeške narave, da bi se človek »osvobodil« od jarma, ki mu ga nalaga Bog v svojih zapovedih. Kakšen bo konec te svobode?

Naj povemo kratko priliko! Nekoč so živeli na zemlji ljudje, ki so hoteli biti povsem svobodni, sami svoji gospodje, nikomur pokorni. In so sklicali ljudski shod, na katerem je njihov govornik takole govoril:

»Norci ste! Mislite, da ste svobodni ljudje, pa niste! Naj niti dneva, to noči niste gospodarji, ker nad njima gospodarja sonce! Niti vročine in mraza ne znate ravnati in urejati, ker to opravljajo sonce! Sonce spomladi prikljiče na dan speče rastlinske klice in daje rast, ne pa vi! Vendar pa smo na zemlji mi gospodarji! Za to ne smemo več trpeti, da bi sonce nad nami gospodarilo, temveč moramo gospodarstvo prevzeti mi!»

Tako je govoril in ljudje so mu ploskali, kakor je navada na ljudskih shodih. In so sklenili resolucijo, da je sonce treba odstaviti. Pa so ga. Nato so sklenili živeti brez sonca. Šli so in globoko pod zemljo izkopali rove, kamor so navlekli živeža, ter tamkaj v temi živeli — brez sonca.

Tamkaj doli v temi pa se je marsikomu začelo v glavi svetiti. Spočetka se je posvetilo le enemu, potem še drugemu, nazadnje je večina izmed njih začela misliti. Končno je vstal eden, ki je bil med najbolj pogumnimi ter spregovoril:

»Norci smo! Hoteli smo svobodo brez sonca. Ali je pa res sonce nekaj tako slabega, da bi se ga morali osvoboditi? Glejte, tukaj v tej temi se grejemo ob ognju. Od kod pa ogenj? Od lesa in premoga. Od kod pa imata ta dva svojo gorkoto? Od sonca! Tukaj uživamo, kar smo seboj prinesli, ker tukaj v temi nič ne raste. Od kod ta naš živež? Sonce je dalo rastlinam rast in sad! Zato ne čakajmo več zoper sonce, marveč se vrnimo nazaj na sonce!»

Spočetka so vsi molčali, ker jih je bilo sram svoje neumnosti. Nato pa so glasno zaploskali, kakor pač množica tako rada ploska. In so šli na sonce ter ga blagrovali.

Taka je prilika. Kar pa je sonce za življenje v naravi, to je za dušno življenje večna luč, ki se imenuje Bog! Mnogo jih je, ki v svojem napuhu trde, da so sami sebi luč. Pozablajo pa, da človek sam ne premore nobene luči in svetlobe, da iz njega ne prihaja svetloba, marveč jo lahko samo prenaša. Zato je na svetu tolikanj zmed in gorja, ker človek tako rad drvi stran od luči ter sili v temo. Le Kristus je prava luč, ki razsvetljuje vsakega človeka, ki se rodi na svet.

Zato ne bo bolje, dokler se ne bomo spet vsi zbrali okoli svoje Luči — Kristusa in njegove Cerkve. Le potem bomo pravi gospodarji sveta, ker bomo imeli moč vladati sebe.

Himna slovenskih domobrancev

Legionarji, domobranci
svojo zemljo ljubimo:
Polja plodna, gore smeje
in domove bele.

Cerkve mnoge in doline,
reke bistre in pečine,
V boj, v boj, v boj, za dom v boj, v boj
in sovragu kletemu smrti!

Kri slovenska je zavrnila,
kličite v visoko nebo.
Sreca mrtva govori:
Ne pozabite nas nikdar!
Naša borba zato je sveta,
dekler gruda ni oteta. — V boj...

Z nami, bratje, je pravica,
s nami vsemogočni je Bog.
On nas vodi, pot je prava,
ne bojimo se zapfek.
Gozdi nam v pozdrav šumijo
in studenci šuborijo. — V boj...

Lastne vrste si preglejmo,
in pokonej vsi glavo.
V desni puško, v levi baklo
in tako hitimo skoz noč.
Pest jeklena, sree je vroče,
narod naš umreti noče. — V boj...

Domobranska pesem

Dom brani! legijonarji,
naš je svetli vzor,
da ne stro ga nam viharji,
ne sežgo svetov požarji,
ne uniči naš razdor:
Domobranci, hej, vsi v zbor!
Stopa zdaj na plan
slovenski domobran!

Bog in narod! pravdi že stari,
spet gre zanje boj;
ko najvišji srd vihari,
domobranec v ščit udari:
Jaz sem tu! Nasilnik, stoj!
Narod moj je samosvoj!
Stopa zdaj na plan
slovenski domobran!

Proč nasilje! Proč vse moritve!
Samovolja proč!
Narod gre v dan dozoritve —
domobranec stopa v bitve,
da vsi bomo kot nekoč:
Ena Srenja, Ena Moč!
Stopa zdaj na plan
slovenski domobran!

Jože Burgar od komunistov umorjen

Kdo ni poznal trdnega kmeta Jožeta Burgarja iz Smednika. Bil je župan smledniški, član raznih odborov, povsod delaven in vsekdar v pomoč vsakomur. Bil je odločno katoliški mož in vzoren ter skrben gospodar. Toda komunistem take može sovrati. Zato so dne 5. avgusta na njegov dom pridri razbojniki, mu oplenili vso hišo, njega samega pa odpeljali seboj v gozdove Šele dne 11. septembra so njegovo truplo našli v gozdu. Bilo je le plitvo zagrebano, tako da so ga lisece že precej ožrle. Dne 13. septembra so ga v Smedniku slovesno pokopali.

To je spet ena izmed tisočerihi žrtev, ki jih zločinski komunisti terja od našega naroda. Spočetka, kadar so koga umorili, so se že izgovarjali, češ da je bil izdajalec. Zdaj se niti ne izgovarjajo več, ker jim nihče več ne verjame, saj padajo taki mošje, ki so kot značajni bili vzgled vsem drugim Slovincem.

Kaj je NOVEGA

d »Vodilo Marijinih kongregacij« je naslov knjigi, ki je te dni izšla v Ljubljani. Spisal jo je dr. Jože Pogačnik, založilo pa školiško vodstvo Marijinih družb. Knjiga, ki je nastala iz potrebe, je res zelo primerna za vodstvo Marijinih družb ter jo lepo priporočamo.

d Družinske doklade za delavstvo ljubljanske pokrajine je knjižica, ki jo je založila Blagajna za družinske doklade, spisal pa Maks Zagar. Ta knjiga obravnava družinske doklade za delavce in nametence, kakor so določene z uredbo od 1. decembra 1941. Ker je to nova ustanova, ne bo napak, ko bi se ljudje za njo bolj zanimali. Zavarovanci in delodajalci dobe knjižico brezplačno pri zavarovalnih ustanovah.

d 50-letnico rojstva je praznoval te dni znani ljubljanski frančiškan p. Jožef Alijančič. Na mnoga letal.

d Odstranitev kraljevih slik. Po odredbi načelnika pokrajinske uprave v Ljubljani so 30. septembra odstranili slike italijanskega kralja in članov kraljevske rodbine iz vseh državnih in samoupravnih ter drugih javnih oblastev, uradov in ustanov, vstevši šole, kakor tudi iz javnih prostorov, obrtnih in trgovskih obratov v vsej pokrajini.

d Vse uradno določene najvišje cene so še vedno v veljavi. Torej pozor, da ne bo hude kazni! Nad 1000 Ljubljancem se je v prvih treh dneh po oglasu prostovoljno prijavilo v Slovensko domobransko legijo. Tudi pri podeželskih občinah je odziv prav dober.

d Nove cene na ljubljanskem tramvaju. V petek, 1. oktobra je dobila ljubljanska električna cestna železnica nove cene. Vsaka vožnja v eno smer, ne glede na veljavo in prestopanje, bo veljala eno liro. Vse olišave in znižane voznine odpadejo ter bodo odslej vsi potniki brez izjeme plačevali enako voznino. Tudi znižani jutranji in povratni vozni listki odpadejo. Cena za prtljago in pse bo od 1. oktobra dalje znašala 1 liro. Pač pa ostanejo v veljavi samo blokci, ki jih prodajajo spredovniki z 10% popusta, torej 10 komadov voznih listkov po eno liro skupaj za 9 lir. Mesečni vozni listki bodo za določeno progto veljali 60 lir, za vse proge pa 120 lir, dijaki vozni listki bodo veljali 25 lir in delavski tedenski vozni listki za po štiri vožnje na dan bodo veljali 8 lir.

d Zlato poroko sta obhajala v Radovljici 73-letni občinski delavec Lovrenc Toneje in njegova žena Antonija roj. Kanus. Zivelal.

d Lovstvo mora biti v korist, ne v škodo. V Celovcu so zasedali okrožni lovski mojstri in okr. kmetijski voditelji. Deželni kmetijski vodja je izvajal, da mora biti lovska škoda v vojni čim manjša, ker je treba zagotoviti prehrano. Kier povzročila divjad preveliko škodo, se morajo dovoliti večji odstrel.

d Uvedba zimskega časa. Prehod poletnega časa v običajni čas je bil v Nemčiji v ponedeljek, 4. oktobra ob treh zjutraj. Ob tem času je treba kazalec vseh ur pomakniti za eno uro nazaj. — Dne 3. aprila 1944. in sicer ob dveh zjutraj bomo pri urah zimski čas zopet zamenjali z letnim.

d Z nastopom jeni se je vreme precej spremenilo. Nastopajo hladni dnevi. Padlo je že precej dežja. Oni petek zjutraj je bilo samo dobrih 10 stopinj Celzija toplote.

d V Naklem je zažgala strela gospodarsko poslopje Franca Koranca. Gasilci so preprečili razširitev ognja na sosednja poslopja.

d Rentnine rudarjem in upokojevcem zopet zvišane. V posebnem razglasu nemškega državnega ministertva za delo je določeno, da se invalidom, upokojevcem in vdovam rentnikov zvišajo prejemki oziroma podpore z veljavnostjo od 1. oktobra 1942 mesečno za 25 RM invalidom in upokojevcem ter 20 RM vdovam.

d Strela je zažgala v Naklem gospodarsko poslopje Franca Korenčana. Zgorela mu je vsa zaloga krme.

d Otroški vrtec v Vodica, ki je bil zaradi obolenosti otrok za davico nekaj tednov zaprt, je zopet prišel z del-m.

d 250 let Valvazorjeve smrti. V nedeljo, 19. septembra je minilo 250 let, kar je v Krškem umrl slovit narodopisec — zgodovinar Janez Vajkard Valvazor.

NOVI GROBOVI

V okolici Slov. Bistrice je umrl 77 letni učitelj v pok. Jernej Jedlovčnik. — V Ptujju je odšel v večnost 69 letni gostilničar Anton Lovrenčič. — V Laškem pa občinski uslužbenec štefan Stojan. — V Mariboru so zapustili solzno dolino 64 letna posestnica Fanika Korošec, 63 letna Neža Majcen in 62 letna zasebnica Terezija Bruckbauer. — V Šmarju pri Jelšah je umrl 78 letni tamošnji zdravnik dr. J. Rakež. — Zadnji čas so umrli sledeči: Gorenjci in Korošci: v Spitalu ob Dravi Walter Egger, na vzhodni fronti pa Jožef Svoltjak in Jožef Hoj in Bogomil Majer. — V Mengšu sta pred kratkim umrli bivši trgovec 85 letni Jožef Kanderuš in 55 letni delavec Franc Kregar. — V Trbovljah je zapustil solzno dolino pisarniški sluga Karel Gorjup. — V Kamniku so umrli: Marija Puchshofer s Perovega, Jožefa Dolinšek iz Nevelj, Andrej Vrhovnik iz Tunjic, Frančiška Oceppek iz Grabna, Lucija Dolinšek iz Podgorje, Ivana Pestotnik z Vrhpolja in Peter Pestotnik iz Podgorja. — V Kranju je odšla v večnost Marija Šetina, na Kokrici Andrej Sitar. — V Ljubljani so zapustili solzno dolino Viktor Pavli, bivši gostilničar na Kovi pri Vel. Laščah, Ivan Jaklič, 5 letni Tonček Petrič iz Markovca pri Stremem trgu, Marija Hrovat, Frančiška Zorec, 47 letni Adolf Golob, brivec iz Logatca Stanko Zege, kolar v graščini Codelli Anton Langus in gostilničarka v Ribnici Marija Mihelič. — Naj počivajo v miru! Preostale tlaži Bog!

d Se nekaj ljubljanskih nezgod. Vseučiliški profesor Bubnov Nikolaj je padel in se hudo poškodoval. — Pri padcu si je zlomila desno nogo zasebnica M. Sterle. — Razbeljena zlitina kositra je brizgnila v obraz 21-letnemu mehaniku Francetu Florjančiču in ga hudo opekla.

d Važno za vse. Vse od italijanskih oblasti do sedaj ustanovljene in predpisane cene ostanejo v veljavi, v kolikor ne bodo z drugimi predpisi spremenjene ali na novo urejene. To velja tudi za vina in jedila.

d 60-letni jubilej je te dni praznovala gospodinska šola pri Gospe Sveti na Koroškem. Sedaj je nameščena v bivšem samostanu. Vzgojila je v 57 letih 1285 deklet, večinaoma iz kmetijskih hiš.

d Lanj je preteklo 40 let, odkar je bilo sezidano za ljubljanskem Kongresnem trgu krasno poslopje, namenjeno sedežu deželnega glavarstva. Zdaj je tam slovenske vseučilišče.

d Letošnji pridelek jabolk je izredno obilen ne samo na Štajerskem, temveč tudi v južni Nemčiji, kjer je bila sadna letina zadnja leta zaradi hudihi zim precej nepovoljna.

d Obrok kruha so zvišali za civilno prebivalstvo v Nemčiji z 20. septembrom. Vsakdo bo na štiri tedne dobil poleg dosedanje količine še 400 gramov pšeničnega kruha ali 300 g pšenične moke. Otroci od 6. do 10. leta bodo dobili 500 g rženega kruha več kakor zdaj, nočni in težki delavci 400 g rženega kruha. Obroke je bilo moči zvišati zaradi izredno dobre letine, kateri je pomagalo vreme in lepa, umna obdelava zemlje.

d Ljubljanski ponesrečenčič. Pri udarcu je dobila hude poškodbe Ladislava Havliček. — Hudo se je poškodoval na glavi posestnik Anton Strle. — Močno se je opekla z vrelo vodo po životu 14-letna služkinja Rozika Koširjeva. — Pri padcu si je zlomila desno nogo 58-letna Terezija Cerar. — Pri padcu si je zlomila levo nogo edemletna Edita Mezetova. — V Linhartovi ulici 14 stanujoči 54-letni vrtnar Leopold Nedoh je bil v nedeljo zvečer pri stražnici na Dunajski cesti udarjen. Dobil je poškodbo na glavi. Prepeljan je bil v bolnišnico. — 18-letni dijak Josp Avzič je padel s hrasta in si zlomil levoico. — Več sreče je imel 12-letni dijak Janko Kitek, ko je padel z drevesa; dobil je le poškodbe po levi nogi. — S tramvajem je padel in si zlomil desnico 28-letni posestnikov sin iz Tomišlja Lojze Kraljič. — 31-letnemu delavcu Francetu Kotniku je cirkularka porezala prste leveice.

d Westfalska mladina. Ze nekaj mesecev prebivajo na Sp. Štajerskem dečki in deklice iz pokrajini, ki so ogrožene po letalskih napadih. V Rogoški Slatini so štiri taborišča, v katerih živi 300 dečkov in deklic. V teku poletja so se izvrstno okrepili, zlasti s kopanjem in z dobro hrano. Obenem so nabirali koreinice in druge gozdne žede.

8

Robinzonove ZGODBE

Ko sva s kapitanom naredila ta načrt, smo krenili proti severozahodu z namenom, da pridemo do angleških otokov, kjer sem upal, da najdem pomoč. Toda človek obrača, Bog obrne. Ko smo dospeli do 12°, nas je presencila druga nevihta in nes zavlekla proti vzhodu, daleč od omikanih krajev. Ko nas niso pogotnili valovi, naj nas zdaj pošrejš divjaki?

Bili smo še vsi zaskrbljeni, ko je nekega jutra navsezgodaj eden izmed mornarjev začel kričati »Zemlja, zemlja! Komaj smo prišli iz kabine, ko je nenadoma ladja nasedla na pesek in ostala nepremična. V tem pa so se začeli valiti proti nam orjaški valovi. Vsi prestrašeni smo začeli klicati na pomoč Boga in vse svetnike ter se skušali zavarovati.

Kdo popiše našo grozo?... Kdor se še ni znašel v takem položaju, si tega ne more niti predstavljal. Nikakor nismo mogli vedeti kje smo, ali smo na kakem otoku ali na celini, če je kraj bil obljuden ali ne. Čeprav je veter polagoma postajal manj silen, je bil vendar še tako močan, da smo se bali, da se bo ladja vsak hip razsula, če se ne zgodi čudež, da veter popolnoma poneha. Sedli smo drug poleg drugega in brez besed čakali, kdaj pride po nas bela smrt.

Res je veter polagoma postajal manj silen, toda naše upanje zaradi tega ni niti malo naraščalo, ker nam je bilo nemogoče rešiti ladjo in tudi nismo imeli več velikega čolna, s katerim bi se mogli rešiti. Preden je ladja nasedla, nam ga je namreč val odtrgal in odnesel kdove kam. Kako naj bi manjši čolna spravili v vodo? Kde bi si upal vanj? Bil je tako majhen in lahek!

V težkih trenutkih človek ne sme nikdar izgubiti glave. Zbrati mora vse vse duševne sile, da more položaj jasno presoditi in najti najboljša sredstva za rešitev in da jih prav uporabi. Gorje, če ga takrat premeta strah!

Nevarnost je postajala vedno večja. V ladjo je že prodirala voda. Torej je treba umreti?... Hipoma pa se je dvignil krmar, presekal s sekuro vrvi, ki je bil z njo pritrjen čoln k ladji in ga spustil v morje. Skočil je vanj in za njim vsi ostali. Ladjo pa smo prepustili njeni usodi.

Prepustili smo se divjim valovom, ki so nas premetavali sem ter tja. Nevarnost je bila silno velika in zelo blizu. Ker je bil čoln majhen in lahek, nas pa preveč, je grozila nevarnost, da utonemo ali pa nas sedemo na pesek. Veslali smo z vsemi silami proti zemlji, ki smo jo videli od daleč. Kam smo pluli? Vsi smo že priporočili dušo Bogu.

Po dolgem trudu se nam je posrečilo, da smo prišli do obale, a ostali smo morali v precejšnji oddaljenosti, da bi nas valovi s silo ne vrgli proti kraju, kjer bi se razbil čoln, ki je bil

naša edina rešitev. Tudi nismo vedeli, če je pred nami prava obala ali le majhen skalovit otoček. Skušali smo najti primernejše mesto, kjer bi se lahko izkrcali. A zaman smo upali. Obala je bila še strahotnejša od morja.

Ko smo že veslali nekaj časa ali bolje pustili, da so nas premetavali valovi, smo nenadoma zagledali za seboj orjaški val, ki je bil podoben visoki gori. V hipu smo spoznali, da se nam zdaj bliža smrt. Res, komaj smo utegnili vzklkniti: »Izgubljeni smo!« že nas je val dosegel in se vrgel na nas. Čoln se je prevrnil in vsi smo se znali v valovih.

Rešen.

Ne vem, kaj mi je tedaj rojilo po glavi, če sem sploh mislil na kaj. Bržkone sem bil zelo dolgo v vodi in obupno krilil z rokami okrog sebe, bolj nagnosko kot zavedno. Vendar pa je to zadostovalo, da nisem utonil. Ko sem se toliko zavedel, da sem se spomnil tega, kar se je zgodilo in mogel premisliti svoj položaj, sem začel zavestno plavati proti bregu, ki pa je bil precej daleč. Čeprav sem bil izvrsten plavač, so mi polagoma začele pojemat moči in brez dvoma bi nikdar ne dosegel obrežja, če bi me ne bil nenadoma zagrabil močan val, in me neusmiljeno treščil na obalo. Priletel sem s tako silo, da sem nekaj časa ležal kakor mrtev. Sreča je bila, da sem ostal pri zavesti. Takoj sem pomislil na to, da me more drug val

je že precej pomirilo in valovi so pljuskali ob obalo precej daleč od mene. Pogledal sem okrog sebe. Bil sem sam. Vse neokrog ni bilo slišati drugega kakor bučanje morja. Opazil sem, da sem ves krvav in da imam več ran.

Napel sem vse sile, da bi se oddaljil od obale. Z velikim naporom se mi je posrečilo, da sem se vzpel preko skalovja in dospel do kraja, ki je bil poračen s travo. Znova sem se zgrudil na tla in ostal nekaj časa skoraj brez zavesti. Čez nekaj časa sem zopet zbral svoje preostale sile in pokleknil. Sklenil sem roke, dvignil pogled k nebu in začel moliti: »Moj Bog, zahvaljujem...« Naprej nisem mogel, ker mi je ganotje zadržalo glas. Padel sem na obraz in začel krčevito jokati. Zdi se mi, da se mi je celo blede.

Ne vem koliko časa sem spal, toda ko sem se zbudil, sem se čutil precej okrepanega. Takoj sem se spomnil vsega, kar se je bilo zgodilo. Pogledal sem okrog sebe. Kraj je bil divj, nikjer žive duše. Povsod je vladala popolna tišina. Morje se je že zelo pomirilo. Opazoval sem morskogladino, a ničesar drugega nisem videl, kot vodo in nebo, ki je rdelo ob sončnem zahodu... Kaj pa se je zgodilo s tovariši? So mar vsi utonili? Začel se mi je klicati na ves glas Ni hče mi ni odgovoril... Torej sem ostal tukaj popolnoma sam!

»Sam!« Zdrnil sem se ob tej misli. Sam na tem divjem kraju, sam, brez vsega. Še chleka, ki sem jo imel na

Pogledal sem okrog sebe

zopet potegniti s seboj v morje. Vstal sem, toda takoj zopet padel na tla. Tedaj sem se po vseh štirih skušal zavleči v notranjost. Žal me je val kmalu dosegel in me potegnil s seboj. Imel sem še toliko prisotnosti duha, da sem se oklenil skale, kamor me je vrgel val, da bi me ob svojem povratku ne mogel več potegniti s seboj. Znova sem začel bežati, a nov val me je zopet dosegel... Vendar pa ta ni bil več tako silen. Bila je to zame prava sreča, ker sem bil tako izčrpan, da bi me bil z lahkoto mogel odnesti. Čez nekaj trenutkov je prihrmel drug val... Kaj se je zgodilo potem, ne vem, ker sem izgubil zavest.

Ko sem se zopet zavedel, že moje bilo še vedno viharo, vendar pa se

sebi, je bila vsa premočena. Nisem imel niti jedi, niti pijače. V tem pa se je že bližala noč... Skoraj bi bilo boljše, da bi bil tudi jaz utonil, ker mi zdaj ni preostalo drugega, kakor da me ponoči raztrgajo divje zveri, ali pa, da pozneje umrem od lakote. V žepu nisem imel drugega kot močan nož, pipo in nekaj tobaka. Gledal sem okrog sebe, ne da bi vedel, kaj naj storim. Nič nisem vedel kako naj se rešim iz tega strašnega kraja.

Medtem je postajalo vedno bolj temno in že sem zaslišal rjovenje zveri, najprej bolj oddaljeno, nato pa že čisto blizu. Toda mučila me je strahna želja, ki je bila močnejša od strahu. K sreči sem našel prav v bližini majhen studenček. Vrgel sem se na tla

in začel željno piti, ko me je nenadoma vrglo pokonci strahovito rjovenje. Stekel sem k bližnjemu drevesu in splezal nanj. Ko sem dospel do vrha, sem z nožem odrezal močno vejo in jo ošpičil, da bi jo uporabil kot orožje, če bi me zver skušala napasti. Nato sem si izbral primeren prostorček, kjer bi bil vsaj za silo varen. Da bi potoležil lakoto, sem začel žvečiti tobak. Naslonil sem se na deblo in ovil roke okrog dveh močnih vej. Čudno! Kakor da bi imel zaspati — medtem ko je bilo treba, da bdim in pazim na lastno varnost — mi je prišla na misel molitvica, ki me jo je naučila dobra mamica, ko sem bil še otrok. Vzdihnil sem in dejal: »Gospod, v tvojih rokah sem, milostno me čuvaj!«

Naslonil sem se na deblo in ovil roke okrog dveh močnih vej

Čeprav sem trdno sklenil, da ne bom spal, sem se zbudil, ko je bil že dan. Bil sem ves premočen, ker je ponoči deževalo. Zdaj pa je nebo bilo krasno. Morje je bilo popolnoma mirno in se je svetlikalo kot zrcalo. Tudi moje srce je bilo veselo, ko sem se prebudil. Ko pa sem se spomnil na vse, kar se je zgodilo, je vse veselje hipoma izginilo. Z vrha drevesa sem začel opazovati okolico. Na desni sem zagledal med skalovjem nekaj, kar je vzbudilo mojo pozornost. Pogledal sem bolj natančno in spoznal, da je to bila moja ladja. Ponoči so jo valovi dvignili iz peska in jo vrgli med skalovje, kot stvar brez vrednosti. Prejšnji večer je nisem opazil, ker mi je visoka skala zapirala pogled.

Ker ladja ni bila daleč, sem sklenil, da jo dosežem. Nemudoma sem se odpravil v tisto smer. Ko pa sem preplezal skalovje, sem opazil, da je ladja precej oddaljena od obale. Kaj naj storim? Naj plavam tja? Rečeno, storjeno. Slekem sem se in se vrgel v valove. Medtem pa se mi je stisnilo srce ob misli, da bi se bili lahko rešili vsi, če bi bili ostali na ladji in se zaupali božji Previdnosti. Ker pa smo zaupali samo vase in izgubili glavo, smo se pogubili. Vendar pa še nisem vedel ali naj tovariše objokujem ali zavidam.

(Dalje prihodnje.)

V veselem vinogradu

Kadar obtrgujemo grozdje

Zivijo sladko grozdje!

Polovnjaki so pripravljent

Fant in dekle iz tržatke okolice

Klopotci na veter v Slov. goricah

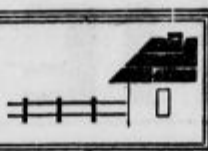

Slovenska trgatcu v Holandiji

Šodi so že polni, zdaj pa še v steklenice z njim

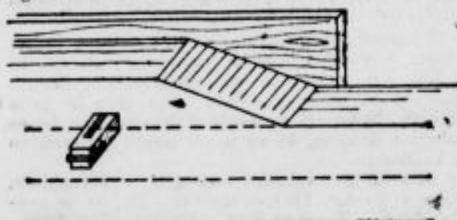
Kmečki dom

Stavbe iz ilovice

Sestavil inž. Franjo Župec.
(Dalje.)

Preden pričenemo delati nov zidni venec, moramo prejšnjega na vrhu nekoliko poškopiti, da se oba venca bolje sprimeta. Pri vsakokratni postavitvi opažnega modela pa moramo paziti, da stoji popolnoma pokončno in vodoravno, kar preizkusimo z grezilom (plajbo) in z libelo (Wassergage).

Sl. 9.

Oksenske in vratne odprtine izvršimo najenostavneje tako, da napravimo iz 3—4cm debelih desk pravokotne okvirje, ki jim notranje strani oskobljamo (zgladimo). Okvirji imajo širino zidu. Vstavimo jih takoj v zid, čim je ta gotov do višine oken, oziroma 3—4cm višje zaradi skrčenja in jih zatolčemo. Med delom jihčasno ojačimo z razporami, da se pri phanju ilovice ne zveržijo in da se ne povsijo v stran. Na notranjih stenah teh okvirjev pritrdimo potem okna in vrata.

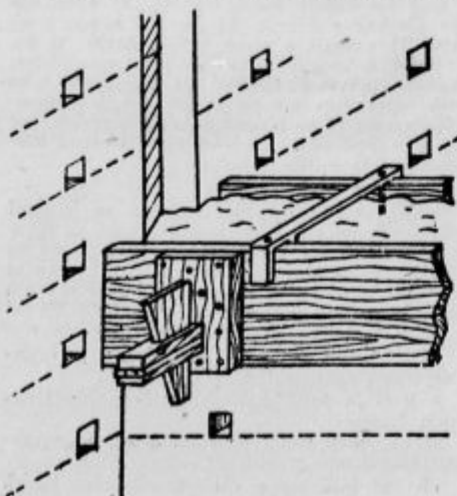
Ker zidovi po sušenju izgube na višini, okvirji so pa pritrjeni nepremakljivo, zato moramo nad okvirje vložiti približno 5cm debelo plast vlažnega peska. Ko se zid začne sušiti, pritisne na plast peska. Pesek pri tem izteče, zid pa se tesno vleže na zgornji del oksenskih okvirjev. Morebitne nastale špranje zamažemo z ilovnato kašo (malto).

Ce hočemo napraviti oksenske odprtine z odbojem za ožje oksenske okvirje kot je zid, si napravimo primerne lesene modele (glej sliko 6.), ki jih vstavimo v opažni model in ojačimo z razporami. V sredini zidu, in sicer v bližini zgornjega in spodnjega oksenskega robu pa vzdramo lesene blazinice, na katere pritrdimo potem okvirje.

Vmesne stene in dimniki

Ko smo spravili stavbo pod streho, pričnemo z gradnjo vmesnih zidov, katerih temelje smo že napravili istočasno s temelji zunanjih zidov. Opaženje in delo pa poteka kot pri zunanjih zidovih.

Da dosežemo dobro vezavo med vmesno steno in zunanjim zidom, napravimo na zunanem zidu s sekuro od tal do vrha trikotno režo, ki jo ob izdelavi vmesne stene dobro zapolnimo z ilovico in

Sl. 10. Priključek vmesne stene na glavni zid.

zatolčemo. Če hočemo varčevati s prostorom, napravimo notranje stene s surovimi zidki.

Odprtine za dimnike obzidamo s surovo opeko, ki jo polagamo v ilovnato kašo. S kašo zamažemo tudi steno. Namesto več majhnih dimničnih cevi lahko napravimo tudi samo eno večjo, velikosti 25×25cm ali 40×40cm. Proti vrhu dimnične cevi lahko zožimo, kar je celo priporočljivo ter s tem pospešimo, da dimnik bolje vleče. Pri enakomernem prerezu cevi se namreč z ohladitvijo dima zmanjša tudi njegova hitrost dviganja. Zato ga veter v ceveh, ki so v vsej dolžini enakomerno širake, potiska nazaj v stanovanje. Zunanji del dimnika moramo zgraditi z žgano opeko in cementno malto, ker je ta del dimnika močno izpostavljen vremenskim spremembam. Predvsem pa moramo paziti tudi na to, da so dimnične odprtine 30cm nad slemenom, sicer pri neugodnem vetru dim sploh ne more izstopiti iz dimnika.

Ko so vsi zidovi in vmesne stene dozidane, dobro zadelamo z ilovico vse luknje, ki so nastale po odstranitvi prečnih vezi opažnega modela.

Notranji omet.

Predvsem si zapomnimo to, da omet napravimo šele čez leto dni po gradnji, ko se je zidovje dodobra osušilo. Če je namreč vlaga v ilovnatem zidu še po izvršenem ometu, se začne nabirati za ometom, ker ne more izhlapeti. Posledica tega je, da omet prične odpadati. Notranji omet izvršimo tako, da stene najprej s kljunačem nasekamo, in sicer zato, da jih napravimo hrupave, potem jih pometemo z metlo iz šibja. Malto za omet si pripravimo iz ilovnate kaše in kratko narezane slame ali rezanice. Malto namečemo z zidarsko ometačo na zid in jo zgladimo s plazno. Nato omečemo stene še enkrat s tanko plastjo ilovnate kaše brez slame.

To delo pa ni tako enostavno in zahteva posebne izurjenosti. Zato je neobhodno potrebna pomoč izkušenega zidarja, če hočemo, da je omet strokovno izvršen. Prostore, ki so izpostavljeni vlaži (pralnice, kuhinje pa omečemo z apneno malto).

Zunanji omet.

Zunanji omet mora preprečiti pronicanje vlage v zidove. Glavno pravilo je, da mora biti omet tako izdelan, da zavaruje zidove pred vsemi vremenskimi vplivi. Seveda ga izvršimo, kar je bilo že ponovno rečeno, šele takrat, ko se je zidovje temeljito osušilo. To pospešimo na ta način, da napravimo streho s široko kapjo. Kap prepreči, da deževje ne moči neometanega zidovja. Če so pa stene kljub temu izpostavljene dežju, je dobro, da jih zavarujemo s tanko plastjo škropljenega (brizgane) ometa toliko časa, da se popolnoma posuše. V ta namen napravimo redko apneno kašo, ki jo z metlico škropimo na zid. To napravimo tako, da metlico pomočimo v kašo in tolčemo z njo ob palico, ki jo držimo pred steno. Ta omet varuje steno dve leti.

Preden zidovje končno omečemo, ga s tesarsko sekuro dobro obtešemo, če ni ravno. Nato stene s kljunačem nasekamo, jih z metlo iz šibja dobro očistimo in zmočimo. Tako pripravljeno podlago prevlečemo s plastjo ilovnate kaše, ki ji primešamo slame. Dokler je ta plast še vlažna, vtiramo vanjo manj redko apneno malto, kateri je primešana dlaka. To vtiranje se izvrši z metlico, in sicer v počevni smeri od zgoraj navzdol. Ko se ta omet posuši, omečemo steno še enkrat z apneno malto, ki ji je primešana dlaka in omet lepo izgledimo, nato steno pobelimo.

Na zunanjih stenah se dobro obnese tudi sledeči način: stene enkrat do dvakrat temeljito premažemo z vročim katranom, takoj nato jih omečemo z grobim peskom in ko se katran posuši, jih gladko omečemo s podaljšano cementno malto (en del počasi vezočega cementa, dva dela tri tedne starega gašenega apna, šest delov čistega, ostrega in ne predrobnega peska). Na ta način izvršeni omet se drži zelo dobro.

Belo apno, ki ga uporabljamo za malto, mora biti dva do tri mesece vlečano v apneni jami, da so vsi delci apna zanesljivo ugašeni. Ce uporabljamo namreč sveže gašeno apno, obstoja nevarnost, da se nahajajo v malti delci živega apna, ki

Iz življenja za življenje

Spoznajavaj sebe!

Stoje proti polnoči na krovu ladje, ki vozi prek oceana, začuješ nenadoma izpod neba na dolgo zategnjen klic: »All — right! To je pomorec na vrhu jarbole v košari, ki se je na straži razgledal. Potnikom, ki se odpravljajo spat, je ta glas tolažba; skoraj blagoslov. Preden gre kapitan ali komandant k počitku, ugotovi s karto in kompasom kraj, kje je ladja ravno sedaj, in da li se drži svoje črte. Kar sta poveljnik in oni pomorec za ladjo, to sta vest in razum za človeka. Oba bi morala vsak večer pred spanjem točno preizkusiti, če se ni notranji človek odstranil od prave poti, ki mu jo je začrtal notranji glas, in če je pri njem res tudi vse prave.

Nikar se ne bojte, da vas hočem vzgojiti za kilavce in kimavce, ki naj ves ljubi dan samo tuhtajo in vrtajo po svoji notranjosti, da bi našli čim več slabega v sebi. A tako zadremati kakor kunec ali zaspati kakor jazbec pa le ne kaže; na kompas vesti je vendar treba pogledati. Ako v tihih urah nikdar ne opazuješ posameznih ljudi, s katerimi moraš živeti ali sodelovati, in če se nikoli ne sprašuješ, ravnaš li z njimi prav ali ne, in ako potem ne prislubneš svojim nagonom, ki snujejo in rujejo v tvoji notranjosti — kako se boš neki vodil po pravi poti, da ne izgubiš začitane smeri? Kdor nikdar ne razmišlja o sebi in drugih je kakor pošastna ladja v pravljici, ki jo s polomljenimi jadri goni po valovju vihar brez miru in smeri, da nikdo ne ve, ob katerih čereh in kedaj se mora razbiti.

»Sem li svojeglaven, trmast, oblasten, brez brižen, brezobziren, surov, nasilen, samoljuben, samohvalen, sibičen — sem li sploh kaj vreden, in nisem li jaz kriv nezgod in nesreč, ki zadevajo mene in moje, pa tudi druge ljudi? ... to so vprašanja, na katera je treba hrabro odgovoriti.

Kdor se tega navadi, bo druge dobro vodil in sam lepo vozil v življenju ter bo bližnjemu močna opora. Kdor pa se tega ne nauči, ga bodo brez cilja in moči premetavali valovi kakor ono ladjo.

Družinska pratika za leto 1944

je izšla in se bo dobivala od prihodnjega tedna dalje po vseh knjigarneh, trgovinah in trafikah za ceno 11r 3—

Iz raznih krajev

Vrhnika. Naročnike »Slovenčeve knjižnice« iz vrhniškega poštnega okoliša vabimo, da dvignejo knjigi »Trije bratje« in »Peli so jih mati moja« pri našem zastopstvu na Podlipski cesti 9. Kdor še ni prevzel nagradne knjige »Martin Krpan« naj tudi pride po njo. — Ob tej priliki se tudi naročite na III. letnik Slovenčeve knjižnice. Ob delavnih prihajajte samo v dopoldanskih urah. Pohitite z naročanjem »Slovenčevega koledarja l. 1944, ilustriranih knjig »Quo vadis« in »Ivanhoe«.

povzročajo, da omet odpada. Za 1m² ometa rabimo približno 10l apna in 25l peska.

Uporaba letvičaste, oziroma paličaste mreže (Štukature) na stenah za boljši prijem ometa je priporočljiva samo v notranjih prostorih. Na zunanjih stenah to ni priporočljivo, ker se les pod vplivom zunanje vlage razteza in krči, kar povzroča razpad ometa.

Pri izvršitvi ometa je treba paziti na to, da ne pronica voda za omet. Zato je potrebna posebna pažnja pri zključkih sten pod ostrešjem, ob oknih in vratih. Dober in trajen omet je glavni pogoj za trajnost, trpežnost in lep izgled stavba.

NAŠI VELIKI MOŽJE

Mikloš Küzmič

V času, ko so delovali v Ljubljani naši najznamenitejši preroditelji, kakor Japelj, Kumerdej, Linhart, Zois in drugi, je bil med prekmurskimi Slovenci najpomembnejši pisatelj Mikloš Küzmič.

Rodil se je v Dolnjih Slavečih 1738. V Gjörü na Madžarskem je napravil bogoslovne študije in bil nato tri mesece grajski kaplan v Gornji Lendavi, potem pa od 1763. pa do smrti župnik in dekan pri Sv. Benediktu, kjer je umrl 1804. Ko so leta 1777. na novo ustanovili za naše Prekmurce novo škofijo somboteljsko, je takoj na prvi vizitaciji škof Janoš Szyli naročil Miklošu Küzmiču, ki je o njem dejal, da »mu bogoljubnost s čela sije, s prsi pa domorodstvo diha«, naj vernim neogibljivo potrebne knjige v našem maternem jeziku napiše, kakor evangelij, molitvenike, katekizem, sveto pismo, abecednik. In ker je Küzmič uresničil ta književni načrt za svoje rojake prek Mure, ga štejejo za največjega katoliškega pisatelja v Prekmurju.

Najprej se je lotil prevajanja svetih evangelijev za nedelje in praznike. In v resnici so kot prva katoliška prekmurska knjiga izšli leta 1780. Sveti evangeliji. Ti nam sicer niso ohranjeni, pač pa druga izdaja iz leta 1799. Küzmič je prevedel samo nedeljske evangelije, ne pa tudi listov. V jeziku se je ravnal po svojem predniku štefanu Küzmiču, ki je v dobi protestantizma izdal protestantski prevod svetega pisma. Prevodu evangelijev je Mikloš dodal tudi molitve, med njimi molitev za dež, za ohranitev zemeljskih sadov, za odvrnitev nevihte, razne odlomke iz katekizma, litanije imena Jezusovega, Matere božje in vseh svetnikov ter prevod pesmi »Pane lingua« in »Tebe Boga hvalimo«. Ti evangeliji so pozneje doživeli še več izdaj, zadnjo celo šele leta 1906. v Radgoni.

Istočasno z evangeliji je Küzmič priredil tudi knjigo »Slovenski silabikar«, ki je v njem objavil nekako računico za otroke z različnimi pregovori in reki in še »Veliki katekizem«, ki se nam je ohranil tudi šele v poznejših izdajah. Ko je izdal te knjige, je Küzmič že sproti svojemu pokrovitelju in školu nov književni načrt, ki prča o njegovem izrednem marljivem pisateljevanju in o njegovi veliki podjetnosti. Med novimi knjigami, ki jih je nameraval sam napisati ali pa pridobiti še druge pomočnike, so bili: nov Gradual, Pesmi za nedelje, še druge pesmi, molitvenik Pravo dosmrtno prijateljstvo, prepotreben za bolnike in umirajoče. Nadalje se je lotil pisanja svetopisemskih zgodb, početkov cerkvene zgodovine in raznih molitev. In res je po letu 1780. izšla zgodovina Cerkve pod naslovom: Staroga in novega testamenta svete historije kratka summa, na stari slovenski jezik obrnjena. Leta 1783. pa je izšla najbolj priljubljena Mikloševa knjiga z naslovom Knjiga molitvena, v

kateri so ponižne molitve z dvojnimi pridavkom, v korist slovenskega naroda in na stroške nekih plemenitih dobrotnikov na svetlobo dana vsi leti 1783. Knjiga je zanimiva, ker ima za mesece tale slovenska imena (ki so pa spoočetka malo zamešana): svečen, sūšec, mali traven, veliki traven, risalsček (maj), ivanček (junij), jakopešček (meseč sv. Jakoba), mešnjek (meseč velike maše), mihaošček (meseč sv. Mihaela), vsesvešček (oktober, ki ima že dan pred vsemi svetimi), andrejšček (meseč sv. Andreja) in prosinec (december). Ta Molitvena knjiga je tudi v prejšnjem stoletju še doživela mnogo izdaj tja do 1891 in še celo 1904.

ČUDA božje narave

V morskih globinah

Čudovito je stvarstvo na površju zemlje, toda nič manj čudovito ni v globinah morja. Nepoznana so živa bitja, ki žive v velikih globinah, do katerih še ni prodril človek in le malo poznana so bitja, ki žive v globinah, do katerih je prišel znani ameriški raziskovalec Beebe.

Tu v teh globinah nad štiri stote metrov pod gladino morja, najdemo živali, od katerih se je posrečilo učenjakom le malokatero dobiti na površino in jo gojiti v akvarijih. Večina teh živali še ni videla površja morja, ker živi stalno v globinah morja, kamor ne prisije noben sončni žarek.

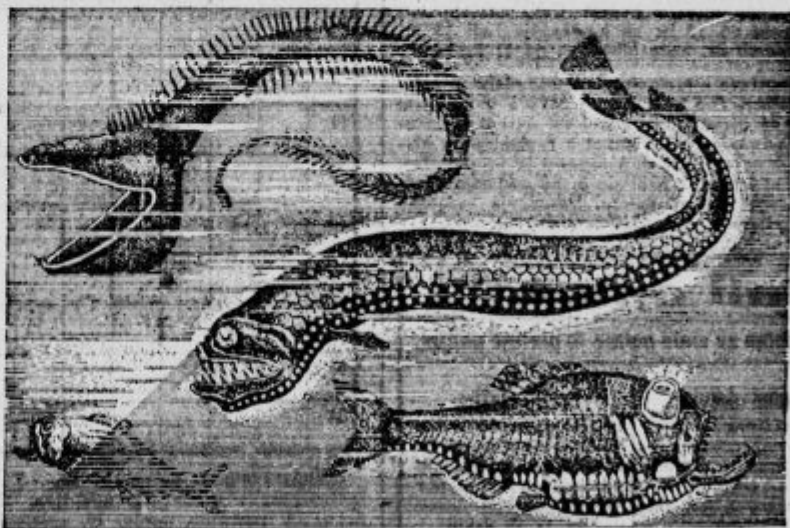
Küzmič je poleg drugega nameraval prevesti tudi sveto pismo in zato želel dobiti na vpogled pri prevajanju madžarsko in hrvaško izdajo svetega pisma, da bi se mogel z njima okoristiti. Ali se je pa tega dela tudi v resnici lotil, ni znano. Vneto je skrbel za dober duhovniški naraščaj, zato je pošiljal pridne dečke v sirotišnico v Kisek, kjer so se s škofovo pomočjo brezplačno izobraževali.

Mikloš Küzmič je bil potemtakem zelo vnet in podjeten pisatelj svoje dobe med našimi prekmurskimi Slovenci. Njegove knjige so bile silno priljubljene med preprostim ljudstvom, kar v vrsti dokazuje izredno število ponatisov, ki segajo prav v naše stoletje. Njegove zasluge za razvoj katoličanstva med Prekmurci je lepo označil neki duhovnik, ko je o njem napisal tele pohvalne besede: »Dokler se bo na Slovenskem nebo pravilo, bo vnetega plebanusa (duhovnika) vsako srce slavilo. Slovensko ljudstvo ga ima za zmerom v dobrem spominu in ga, skoraj bi dejal, kot svetnika časti.«

In ker je njegovo ime združeno z imenom največjega katoliškega pisatelja svoje dobe med prekmurskimi Slovenci, ga po pravici uvrščamo tudi v naš pregled naših velikih mož.

sebne naprave, s katerimi svetijo. Tako barve, kot razvrstitev teh svetilnih organov je najrazličnejša in se menjava po vrsti, h kateri pripada riba. Včasih so svetila v eni, včasih v več vrstah, včasih na trebuhu, včasih ob straneh, včasih tudi na glavi. Da celo v obliki posebnih obeskov vise ob gobcu navzdol; pa tudi deljusi in akрге so opremljene z njimi; pri nekaterih nosijo plavuti in repna plavut svetilne organe. Svetloba je vsaj tako močna, da osvetljuje najbližjo okolico, v kateri plava riba.

Čemu neki služijo te svetilke? Znanstveniki so dolgo ugibali o pomenu in naloži teh naprav,

Tu živijo živali vseh vrst, od morskih klobukov do rib, od rakov do enostaničnic. Najbolj čudno so ribe, ki so tako po svoji obliki, kot po svoji opremljenosti ljudem tuje.

Na sliki vidimo samo tri primere globokomorskih rib. Nekatere imajo glavo zelo obsežno, širok gobec, ki je povečan še s posebno vrečo, da zajamejo čim več hrane; mnoge so oborožene tudi z zelo velikimi in ostrimi zobmi, kar pove, da so te vrste moreke roparice, ki se hranijo deloma z živimi, deloma z poginulimi živalmi.

Osi teh rib so zgrajene na poseben način. Predvsem so velike, izbuljene in priravnane življenju v mraku. Zgornja izbočena stran očesa je nekakšna zbiralna leča, ki zbira tisto malo svetlobe, ki vlada v globokem morju. Seveda ne prihaja v velike globine svetloba od sonca, marveč razsvetljujejo črno temo živali same, saj imajo po-

Sončno se se zedinil glede tega te: izrekli mnenje, da te živali s svetlobo vabijo plen v svojo bližino. zato nosijo svetilke na telesnih podaljških; dalje zato, da napravijo vidno vsaj bližnjo okolico, v kateri se gibljejo, zato nosijo take organe blizu očem; končno pa tudi za to, da same vabijo samice, oziroma samice same z snubitev. Temu naj bi služile drobne, po telesu v lepših pasovih urejene lučice, ki so čisto večbarvne in predstavljajo skupaj čudovit obris ribe. Torej bi bila ta naloga nekako ista, kot jo opravlja pri na zemlji živalih pticah perje.

Kakor je čudovito življenje v morskih globinah in kakor je nam zemljanom tuje in izredno, vendar je podvrženo enakim zakonom, kot življenje na zemlji. Vse vodi eden ter isti zakon k cilju radi katerega so te živali ustvarjene.

Čudno drevo

Voda je v severnem delu dežele Culu v Afriki precej redek pojav. Toda Culuji si zavoljo tega ne delajo mnogih skrbi, dokler jim tam na drevesih rase — šampanjec. Ne gre morda za kakšno vinsko trto, temveč za palmo, ki rase na suhi zemlji ob culujski obali. Če navrtiš njeno steblo, priteče sok, ki ga domačini kaj radi pijejo in imenujejo masalo. Masala ima, kakor pravijo tisti, ki vino poznajo, okus kakor šampanjec. Sprva nima nobenega alkohola, toda po 24 urah se spremeni v prav krepko žganje, ki ga imenujejo tam busulu. Po nadaljnjih 24 urah vretja je ta busulu sposoben, da zmeša busolo še tako krepkemu možu in ga položi v četrt ure na tla.

Kako računajo Mohamedanci leta

Mohamedanci ne štejejo leta od Kristusovega rojstva kakor mi, temveč od selitve preroka Mohameda iz mesta Meke v Medino, to je 16. julija 622. Zato štejejo mi 621 let, 6 mesecev in 15 dni več kakor Turki.

PRAVNI NASVETI

Hišna pomočnica. J. P. — Radi bi zvedeli, koliko je treba izplačati hišni pomočnici poleg dogovorjene plače, ako se ji služba odpove na 14 dni, in koliko, ako se odsvoli brez odpovedi. — Odpovedni rok znaša, kakor ste že sami navedli, najmanj 14 dni, ako ni za službojemalca dogovorjeno kaj ugodnejšega. Če ji odpoveste v pravilnem roku, ji morate izplačati prejemke do poteka roka. Če jo pa odpustite brez roka, ste ji dolžni izplačati prejemke za čas odpovednega roka in poleg tega še odškodnino za hrano in stanovanje za toliko časa, kolikor znaša odpovedni rok. To velja seveda le za primer, če odpustite posla brez tehtnega razloga. Hišni ali gospodinjki posli, ki so nepretrgoma 10 let služili, pa imajo poleg plače pravico še do odpravnine, ki znaša četrtino letne plače v gotovini.

Oddaja njive v zakup. J. K. — Dve leti ste imeli njivo v zakup. Letos je dal lastnikov zastopnik njivo potom licitacije ponovno v zakup in to za precej višjo ceno. Vprašate, ali je zastopnik smel samolastno opraviti licitacijo in na ta način zvišati ceno. Kaj bi storili, da bi licitacijo ovrgli? — Iz vašega pisma sklepamo, da je zakupna doba za vas potekla. Zato je bil lastnik, odnosno njegov zastopnik upravičen njivo ponovno dati v zakup in to seveda tudi drugemu zakupojemniku. Vi in ostali prejšnji zakupniki njive za to dražbe ne boste mogli ovreči. Kar se tiče višine zakupnine, je po naredbi Visokega komisarja z dne 9. maja 1941 Službeni list št. 38 iz l. 1941, res prepovedano povisovati zakupnine. Ta uredba namreč pravi, da morajo cene blagu, kakor tudi za rabokupe, ki so veljale na dan 15. marca 1941, ostati nespremenjene. V vašem primeru se pa seveda povisuje zakupnine, ki je bilo doseženo na licitaciji, vas več ne tiče, ker niste več zakupojemalec. Le zakupojemalec bi eventualno mogel zahtevati, da ostane prejšnja zakupnine.

Veljavnost oblačilnih nakaznic podaljšana. — Službeni list je objavil naredbo, po kateri je veljavnost oblačilnih nakaznic, izdanih po naredbi z dne 1. novembra 1942, podaljšana do 30. junija 1944. Do takrat se torej ne bodo izdajale nove.

Cenik za surove kože. Te dni so bile na novo določene cene surovim kožam. Cene znašajo: volvske kože po 15 lir za kg, kravje tudi 15 lir, telečje po 18 lir, kože bikov pa po 13 lir kg.

Vse postave o racioniranem gospodarstvu ostanejo v veljavi. Šef pokrajinske uprave v Ljubljani objavlja, da ostanejo v veljavi vsi ukrepi o racioniranem gospodarstvu. Promet z racioniranim blagom (to je onim, ki je pod zaporo) je prepovedan, če se za to blago ne jemljejo in ne oddajajo predpisane dovolilnice za nakup. Dosedanje kazenske določbe ostanejo v veljavi.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Sadno drevje

za jesensko saditev (imam naprodaj: marelice, hruške, jabolka, češnje, češnje, kostanj maroni ter vsa druga plemena v vseh oblikah: visoke, srednje in pritrilice ter spalirje: Z oddajo priložne z začetkom oktobra: Podobnikar Alojzij, drevničar, Dobrova pri Ljubljani:

Čreslo, ježica

in kostanjev les vsako količino kupi usnjarna GAVRILO, Ljubljana, Cankarjevo nabrežje 1

Fanta in dekle

za kmetijo, od 16 do 18 let, sprejemem: Ivan Marn, posestnik, Semberje št. 24, p: Dev: Mar: v Polju:

Starejša ženska

dobi službo gospodinjne pri upokojencu srednjih let na doželti: Naslov v upravi »Domoljuba« št: 6631:

OGLASUJ

v Domoljubovem malem oglasniku!

Križem sveta

Lesene pluge bodo zamenjali z železnimi

Nad dva milijona turških kmetov še vedno uporablja zastarele lesene pluge in le nekaj nad pol milijona turških poljedelcev ima železna orala. Turška vlada je zaradi tega izdala ukrepe, s katerimi bo postopno nadomestila lesene pluge z železnimi in sploh odpravila zastareli način obdelovanja zemlje, kar bo gotovo pripomoglo k povečanju kmetijskega pridelka. Zgradili bodo ob Črnem morju posebno tovarno, ki bo letno lahko izdelala 50.000 plugov.

Boj s škorpionji

V okolici Ardina v Turčiji se je zaredilo toliko škorpionov, da so bile oblasti prisiljene, seči po izrednih ukrepih. Določile so precej visoke nagrade za pokončavanje nevarne golazni. Škorpionje morajo prinesiti na določene kraje žive, ker rabijo živim škorpionom odrezane repke v higienskem zavodu v Ankari za pridobivanje cepiva. Doslej so nalovili nad 20.000 škorpionov.

Jezero se bo posušilo

Kakor je že davno znano, se Bodensko jezero počasi suši. Švicarski urad za vodno gospodarstvo je sedaj izračunal, da ga bo v 16.000 letih nadomestila kamenita in peščena puščava. Ren in drugi pritoki prinašajo v jezero vsako leto nekoliko milijonov kubičnih metrov groblje in gramoza, tako da jezero počasi, toda nevzdržno izgublja svojo globino. Mestec Rheineck je danes oddaljeno nad štiri kilometre od jezerskih bregov, a v 4. stoletju je ležalo ob jezeru. Preden bo minilo 16.000 let, se tudi glede Bodenskega jezera seveda marsikaj lahko zgodi, česar danes ni mogoče napovedovati.

Križanka št. 18

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10			11					
12						13		
14	15				16			
17				18				19
20			21				22	
23		24					25	
26	27				28			
29				30				31
32			33					
34							35	

Vodoravno: 1. notranjki kraj, 5. dišava, 10. svetopisemska oseba, 11. kos lesa, 12. klej, 13. držaj, 14. japonsko mesto, 16. spleteni lasje, 17. dolenski kraj, 18. potica, 20. severnoitalijansko mesto, 21. kuhinjska potrebščina, 23. črnogorska reka, 25. pletena posoda, 26. nekdanja Ljubljana, 28. sprememba, 29. slovanski vladar, 30. žuželka, 32. žensko ime, 33. kurivo, 34. del stavbarstva, 35. lesna posoda.

Navpično: 1. častna stvar, 2. starokrščanski pozdrav, 3. pomoča, 4. pripovedništvo, 5. dolgostna mera, 6. zemlja, 7. mera, 8. matematični izraz, 9. padavina, 15. maščoba, 16. kmečko orodje, 17. del telesa, 18. bajta, 19. posoda, 21. oddelek, 22. evropska reka, 24. popotnik, 25. znanstvenik, 27. izraelska čudežna jed, 28. hude sanje, 29. ud družine, 30. kovanje, 31. družina.

Svetlomodra vrtnica

Za svetlomodro vrtnico je neka ameriška družba razpisala nagrado milijona frankov. Seva tekmujejo vsi znani vrtnarji vsega sveta za bajno vsoto, ki bi jih rešila vseh skrbi. Največ izgledov ima nek francoski profesor, ki se že desetletja peča z vrtnarstvom. Sedaj ima velika grede posejane z vijoletnimi in rdečimi vrtnicami in že je s križanjem vzgojil rožo temnomodre barve. Še nekaj vigradi, pravi profesor, in nagrada bo v njegovem žepu.

Opice pred sodiščem

V ameriški državi Illinois so še danes v veljavi zakoni, ki odrejajo kazni za živali. Opice, ki krađejo sadje in slične priboljške, postavijo pred sodnika, ki jih za prestopke kaznuje na več dni zapora in posta. Nadalje kaznuje uporne konje, ki poškodejo ljudi, s temnico in postom. Obratno pa so kaznovani tudi ljudje, ki samovoljno in brez vzroka ranijo ali ubijejo koristno žival.

Olje iz kavinih zrn

Še pred nekaj leti smo ogorčeni brali, kako v Braziliji mečejo v morje velikanske množine kavinih zrn, ker je cena za kavo prešla. Sedaj pa so po petletnem naporu delu kemiki brazilskega državnega laboratorija našli sredstvo, kako bi se dalo iz kavinih zrn delati neko posebno olje. To novo olje bi bilo mogoče uporabljati bodisi za živež, bodisi za industrijo. Taka vsaj ne bo več treba kave metati v morje.

Huni niso pripadali turškim plemenom

temveč so govorili jezik, ki še danes živi na Kavkazu. To so sedaj dognali iz neke zlate skodelice, ki so jo odkrili v nekem hunske grobišču blizu Szegedina. V skodelici so bili napis v grških črkah, besedilo pa se je z lahkoto prebralo s pomočjo tega kavkaškega jezika.

Naročite se na slovensko poljudnoznanstveno zbirko

»SVET«

Mesečna naročnina samo 20 lir

Za polplatno vezane knjige 35 lir

Naročnike bomo sprejemali le do 1. XI. t. l.

Naročite se na to zbirko čimprej v Ljudski knjigarni ali v upravi »Sveta«, Kopitarjeva 6.

Lanišče in laneno predivo

za svoje izdelke tovarne kupuje ali zamenjuje

Motvoz in platno d. Grosuplje

Lanišče in predivo pošljite po železnici v Grosuplje

»Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema predništvo »Domoljuba«, naročno, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave št. 40-04.

Herausgeber — Izdajatelj — Editores: dr. Gregorij Pečjak. — Schriftleiter — Urednik — Redattore: France Kremžar. — Für »Lidska tiskarna« — Za »Ljudsko tiskarno« — Per »Ljudska tiskarna«: Jože Kramarič.